

Nr 41

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående stödåtgärder på fiskets område, m. m.; given Stockholms slott den 21 februari 1969.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ingemund Bengtsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att ökade medel ställs till förfogande för fiskets prisreglering genom att prisregleringsavgift åter införs på vissa fiskslag. De nya avgiftsinkomsterna beräknas till ca 1,6 milj. kr. per år.

Vidare föreslås, att statliga fiskerilån under budgetåret 1969/70 lämnas med 9 milj. kr., varav 5 milj. kr. för konsolidering av ställningen hos låntagare, vilka har råkat ut för likviditetssvårigheter. Återstoden, 4 milj. kr., skall lämnas som lån till åtgärder som medför att den nuvarande fiskeflottan rationaliseras. Dessutom skall 5 milj. kr. från prisregleringskassan för fisk användas för konsolideringslån.

Särskilt omställningsbidrag till fiskare föreslås utgå till dem som önskar lämna fisket för att övergå till annan yrkesverksamhet. Bidraget skall utgå med högst 12 000 kr. För ändamålet föreslås ett anslag av 3 milj. kr.

Med hänsyn till bl. a. rådande avsättningsvårigheter för fisk föreslås att högst 1 milj. kr. av prisregleringskassan för fisk får användas till avsättningsfrämjande åtgärder. Dessutom skall 200 000 kr. under budgetåret 1969/70 disponeras för upplysningsverksamheten på fiskets område.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 21 februari 1969.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Bengtsson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *stödåtgärder på fiskets område, m. m.*, och anför.

Inledning

*Fiskprisutredningen*¹ som tillsattes med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 oktober 1967 har den 20 december 1968 lagt fram betänkande med förslag till vissa åtgärder på fiskets område (Stencil Jo 1968:11).

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av statskontoret, riksrevisionsverket, lantbruksstyrelsen, statens jordbruksnämnd, fiskeristyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, landstinget i Göteborgs och Bohus län, Svensk fisk, ekonomisk förening, Sveriges fiskares riksförbund, Svenska västkustfiskarnas centralförbund, Svenska sydkustfiskarnas centralförbund, Skånes fiskareförbund, Svenska ostkustfiskarnas centralförbund, Svenska insjöfiskarens centralförbund, Kooperativa förbundet, Sveriges fiskgrossisters riksförbund, Fiskgrossisternas förening, Svenska fiskhandelsförbundet samt Fiskkonserverfabrikernas förening.

I årets statsverksproposition (bil. 11 s. 194) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Fiskerilånefonden för budgetåret 1969/70 beräkna ett investeringsanslag av 1 milj. kr.

Med skrivelse den 4 februari 1969 har statens jordbruksnämnd avgett förslag till reglering av priserna på fisk under budgetåret 1969/70, m. m.

¹ Ledamöter statssekreteraren Ivan Eckersten, ordförande, riksdagsmannen Nils Magnusson och direktören Carl Lindskog.

Allmänna utgångspunkter för stödåtgärder

Utredningen

Under de senaste årtiondena har den svenska fiskeflottan snabbt förnyats och byggts ut. Totalfångsten steg från i genomsnitt 197 milj. kg i början av 1950-talet till 340 milj. kg år 1967. I huvudsak har de ökade fångsterna landats direkt i utländska hamnar. Dessa fångster har vidare främst hänfört sig till konsumtionssill och skrapfisk.

De i regel goda avsättningsmöjligheterna utomlands under en lång följd av år har medfört att investeringarna i fisket har ökat. Återanskaffningsvärdet för båtar och redskap i svenskt fiske har i det närmaste fördubblats från år 1962 till år 1966 och har därmed stigit till över 600 milj. kr. Det är följaktligen ett betydande kapital som bundits i fisket, varmed också näringsens konjunkturkänslighet har ökat.

Under de senaste åren har fiskets avsättningsförhållanden försämrats bl. a. genom att fiskeflottorna även har byggts ut i andra länder. Dessutom har det svenska västkustfiskets lönsamhet påverkats av en sämre tillgång på stor sill i Nordsjön. Detta har medfört betydande likviditetssvårigheter särskilt för de fiskare, vilka under senare år har investerat stora belopp i nya och moderna fiskefartyg. Risk föreligger att dessa likviditetssvårigheter kan spolia resultat i fråga om ett effektivt och rationellt fiske, vilka uppnåtts under tidigare år. Utredningen anser det därför angeläget att åtgärder vidtas för att övervinna fiskets aktuella svårigheter. Samtidigt är det enligt utredningens uppfattning av vikt att utvecklingen av fiskets produktionskapacitet särskilt uppmärksammas.

Utredningen framhåller, att marknadsutvecklingen på längre sikt är av central betydelse för utformningen av stödåtgärderna på fiskeriområdet. Frågan är om de aktuella svårigheterna endast är tillfälliga och av övergående karaktär eller om man även framdeles måste räkna med ett mindre gynnsamt marknadsläge. Då en betydande del av de svenska fångsterna avsätts utomlands, är den internationella utvecklingen av stor betydelse för svenskt fiske. Av särskild vikt är härvid marknadsutvecklingen för sill, då den svenska produktionen som inriktats på export sker med hjälp av båtar, som på ett produktionstekniskt fördelaktigt sätt kan utnyttjas främst för fiske av massfisk såsom sill och makrill.

Utredningen konstaterar, att det europeiska fisket har ökat starkt under 1960-talet. Detta har medfört betydande svårigheter för fisket i de ledande fiskproducerande länderna i Europa och fiskets lönsamhet har allmänt blivit sämre. Möjligheterna att vidga avsättningen vid export kan därför väntas bli begränsade under de närmaste åren. Enligt utredningens uppfattning bör vidare möjligheterna att avsätta större kvantiteter fisk inom landet bedömas med försiktighet. Då den internationella utvecklingen uppen-

barligen inger farhågor för att överskottssvårigheterna kommer att bestå träder fiskets strukturfrågor i förgrunden när olika stödåtgärder skall övervägas.

Mot den bakgrund som angetts kan nämligen de marknadspolitiska åtgärderna inte utformas utan att hänsyn tas till fiskets strukturförhållanden. Överstiger exempelvis produktionen av vissa väsentliga fiskslag avsättningsutrymmet eller är fiskets struktur otillfredsställande från effektivitetssynpunkt kan detta medföra att åtgärder inom ramen för fiskets prisreglering inte får avsedd verkan. Brister på strukturuområdet kan leda till att en önskvärd effekt av dessa åtgärder över huvud taget inte kan nås inom en rimlig kostnadsram. Följaktligen är det från såväl det allmännas som fiskerinäringens egen synpunkt av vikt, att fiskets produktionskapacitet anpassas till avsättningsmöjligheterna på den inhemska marknaden och vid export. Utredningen framhåller härvid, att i praktiken endast begränsade möjligheter finns att vidga avsättningsutrymmet för svenska fångster på den inhemska marknaden genom att åtgärder vidtas för att begränsa importen. För det första är möjligheterna till sådana åtgärder små med hänsyn till svenska åtaganden i olika internationella sammanhang. För det andra kan åtgärderna i fråga över huvud taget endast få en begränsad verkan. En väsentlig del av den svenska fiskeflottan har nämligen inriktats på sillfiske och kan inte på ett produktionstekniskt lönsamt sätt utnyttjas för fiske av sådana fiskslag, som ersätter importvaran på den inhemska marknaden.

Vid en analys av strukturfrågorna bör enligt utredningen observeras, att dessa är delvis olikartade på kort och på lång sikt. På kort sikt är produktionsfaktorerna givna, medan de på längre sikt kan påverkas av bl. a. olika statliga åtgärder. Även på kort sikt måste dock fiskets strukturförhållanden beaktas när exempelvis prisstödet avvägs. Med hänsyn till utvecklingen på längre sikt bör dessutom även olika andra åtgärder, vilka påverkar strukturförhållandena inom fisket, avvägas med hänsyn till marknadsutvecklingen.

På kort sikt är det i regel ekonomiskt sett önskvärt att i möjligaste mån utnyttja de förefintliga produktionsresurserna inom fisket, förutsatt att alternativa användningsmöjligheter saknas för de produktionsmedel och den arbetskraft, som är knutna till näringen. Detta gäller om pristryckande överskott inte uppstår och om de rörliga kostnaderna för fisket kan täckas vid de marginella enheterna. Även om de förutsättningar som angetts är för handen är det angeläget, att resurserna så långt det produktionstekniskt är möjligt inriktas på fångst av sådana fiskslag för vilka de aktuella avsättningsmöjligheterna är gynnsammast. Åtgärderna inom ramen för fiskets prisreglering bör följaktligen redan på kort sikt utformas så att de medverkar till att avsättningsmöjligheterna på bästa sätt utnyttjas. Detta innebär bl. a. att hänsyn till marknadsförhållandena tas när stödåtgärderna för

olika fiskslag avvägs. Inom en given kostnadsram kan man då genom ett prisstöd nå största möjliga inverkan på fiskets lönsamhet.

Utredningen framhåller, att behovet av medel för åtgärder inom ramen för fiskets prisreglering kan variera avsevärt mellan olika år. Genom dessa åtgärder bör svängningar i fiskets lönsamhet i möjligaste mån begränsas. Sådana variationer i fiskets lönsamhet kan bl. a. till en viss del bero på att det totala utbudet på den inhemska marknaden varierar på grund av ändrade förhållanden vid import. I viss utsträckning kan marknadsförhållandena påverkas genom den importreglering som nu gäller. Möjligheterna att ändra importskyddet är — som nämnts — dock starkt begränsade genom olika svenska åtaganden i internationella handelspolitiska sammanhang. På grund härav samt på grund av de diskussioner som f. n. förs beträffande nordiskt samarbete på bl. a. fiskets område har utredningen inte ansett det möjligt att föreslå att importskyddet ändras. Enligt utredningens mening är det däremot nödvändigt att tillräckliga medel står till förfogande för att inom ramen för prisregleringen begränsa effekten av variationerna i fråga om utbud och efterfrågan.

Utredningen anser således, att ökade resurser vid behov bör ställas till förfogande för prisreglerande åtgärder på fiskets område och föreslår därför — som anges i det följande — att ökade medel förs till jordbruksnämndens prisregleringskassa för fisk. Detta är enligt utredningens uppfattning påkallat även med hänsyn till vissa åtgärder som bör vidtas för att på längre sikt förbättra fiskets avsättningsförhållanden.

På längre sikt träder enligt utredningens mening i första hand i förgrunden spörsmål om fiskets totala produktionskapacitet samt dess struktur med hänsyn till effektivitetskravet. Om det exempelvis konstateras, att avsättningsutrymmet såväl inom landet som på exportmarknaderna inte kan vidgas, måste försiktighet iakttas med åtgärder vilka kan stimulera till att fiskets produktionskapacitet byggs ut. Det kan också med hänsyn till avsättningen vara påkallat att staten aktivt medverkar till en begränsning av denna produktionskapacitet genom åtgärder som stimulerar till att äldre och mindre effektiva produktionsenheter utmönstras.

I det läge som f. n. gäller bör dock enligt utredningens mening i första hand återhållsamhet iakttas med åtgärder, som kan stimulera till nyinvesteringar i fisket. Detta innebär självfallet inte att möjligheterna att förnya båtar och utrustning begränsas. Tvärtom är det enligt utredningen angeläget att fiskeflottan successivt moderniseras och effektiviseras så att produktionskostnaderna inom fisket minskas. I ett trängt avsättningsläge är det emellertid av betydelse att produktionskapaciteten inte vidgas ytterligare med accentuerade överskottsproblem som följd. Det är också nödvändigt att prisstödet avvägs så att det inte leder till en sådan utbyggnad av produktionskapaciteten som inte motsvaras av de totala avsättningsmöjligheterna

för svenskt fiske. Om utvecklingen i fråga om produktionskapaciteten inte håller sig inom en ekonomiskt försvarlig ram kan det också bli ofrånkomligt att genom återhållsamhet i fråga om stödåtgärder på prissidan söka påverka investeringarna inom fisket.

Med hänsyn till vad som anförts är det enligt utredningens uppfattning angeläget att åtgärder vilka påverkar investeringarna i fisket särskilt uppmärksammas. Under nuvarande förhållanden måste enligt utredningen dessa åtgärder utformas så att de inte stimulerar till att produktionskapaciteten inom fisket ytterligare vidgas. Med hänsyn härtill har utredningen föreslagit att de statliga fiskerilånen under budgetåret 1969/70 används för att dels konsolidera ställningen hos sådana nuvarande låntagare, vilka på grund av särskilda förhållanden har råkat i likviditetssvårigheter, dels rationalisera och förbättra den nuvarande fiskeflottan.

För att stabilisera förhållandena i samband med investeringar i fisket och för att undvika att mer eller mindre temporära svårigheter uppstår i samband med amorteringen av dessa investeringar, synes det utredningen påkallat att överväga en övergång från direkta statliga lån till statliga kreditgarantier. Utredningen har för avsikt att i sitt följande betänkande framlägga förslag i denna fråga.

Remissyttrandena

Remissinstanserna framhåller allmänt betydelsen av att åtgärder snabbt vidtas för att lätta de aktuella ekonomiska svårigheterna inom fiskerinäringen. Flertalet remissinstanser understryker att de statliga åtgärderna på fiskets område bör utformas med hänsyn till avsättnings- och strukturförhållandena. Från fiskarorganisationernas sida framförs i detta sammanhang även synpunkter på det svenska fiskets möjligheter att hävda sig i konkurrensen med importerade produkter.

Statskontoret anser, att de investeringar som under senare år har skett i fisket har byggt på en felspekulation beträffande möjligheterna att öka fångstvärdena. Enligt statskontorets mening bör näringens skuldbörda f. n. inte ökas. Möjligheterna att förränta och amortera förefintliga skulder blir nämligen helt beroende på om relationen mellan skulder och fångstvärden kan förbättras. Denna relation är f. n. ogynnsam.

Lantbruksstyrelsen framhåller, att snara åtgärder bör vidtas för att lätta det svåra ekonomiska tryck som under senare tid har kommit att belasta fiskerinäringen, medan bl. a. *statens jordbruksnämnd* och *Kooperativa förbundet* understryker att särskild uppmärksamhet i fortsättningen bör ägnas fiskets avsättningsfrågor och utvecklingen av fiskets produktionskapacitet. Enligt nämndens mening är det värdefullt om tillgång finns till en fiskestatistik, som gör det möjligt att avläsa resultatet av rationaliseringsåtgärder inom olika slag av fiske samt att följa hur fiskets struktur

och ekonomiska villkor ändras. *Sveriges fiskgrossisters riksförbund* och *Fiskgrossisternas förening* instämmer i utredningens bedömning av produktionsutvecklingen och av marknadsutvecklingen vid export men framhåller att det på något längre sikt måste anses föreligga gott utrymme för en större avsättning av fisk på den svenska hemmamarknaden.

Göteborgs och Bohus läns landsting anser, att de allvarliga konsekvenserna av utvecklingen snarast bör mötas med genomgripande anpassningsåtgärder på olika områden inom fiskerinäringen. Det fortsatta utredningsarbetet bör enligt landstingets mening främst ta sikte på att ingående analysera den svenska fiskerinäringens strukturproblem. Nuvarande internationella konkurrensförhållanden kan härvid motivera radikala omställningsåtgärder. Eventuellt kan det bli nödvändigt att utforma en helt ny målsättning med ett offensivt handlingsprogram för det svenska fisket.

Frågan om importskyddet för svenskt fiske berörs av *Sveriges fiskares riksförbund*, *Svenska västkustfiskarnas centralförbund*, *Svenska sydkustfiskarnas centralförbund*, *Skånes fiskareförbund* och *Svenska ostkustfiskarnas centralförbund*. Bl. a. påpekas, att ett mera omfattande stöd lämnas fisket i vissa andra länder och att ökade skyddsåtgärder behövs även när det gäller den svenska fiskerinäringen.

Sveriges fiskares riksförbund vänder sig mot möjligheten att fiskerilån framdeles skulle ersättas av statliga kreditgarantier. *Svenska västkustfiskarnas centralförbund* konstaterar däremot med tillfredsställelse att utredningen bl. a. avser att framlägga förslag till stöd åt fisket på längre sikt och därvid även skall överväga denna fråga. Förbundet anser, att dessutom frågan om ett särskilt kreditinstitut för fisket bör utredas. Även *Göteborgs och Bohus läns landsting* och *Svenska fiskhandelsförbundet* anser, att frågan om en framtida övergång till kreditgarantier bör övervägas.

Behovet av medel för prisreglering

Huvuddragen av fiskets prisreglering

Prisregleringen på väst- och sydkusten innebär, att minimipriser fastställs på de viktigaste fiskslagen. Härigenom möjliggörs för fiskarna att få ut lägst dessa priser för den fisk, som säljs till konsumtion inom landet eller för export till sådana länder, där införseln inte är centraliserad. Den fisk, som inte kan säljas till fastställda minimipriser, övertas av en särskild prisregleringsförening, Svensk fisk. Den övertagna fisken säljs för export till länder med centraliserad införsel eller inom landet till djurföda eller beredning av fiskmjöl. För denna verksamhet tillförs föreningen medel från jordbruksnämndens prisregleringskassa för fisk.

För fisk som övertagits av föreningen Svensk fisk utbetalas till fiskaren

ett s. k. garantipris. På sydkusten utbetalas dessutom ett prisutjämningsbidrag med visst belopp per kg djupfryst torskfilé.

På ostkusten utgår stödet till strömmingsfisket under en sexårsperiod, räknat fr. o. m. den 1 juli 1966, med årliga belopp, lägst 150 000 kr. och högst 333 300 kr. Stödet utgår enligt regler, som gäller för hela perioden. Stödet finansieras med medel från prisregleringskassan för fisk, varvid prisregleringen och därmed sammanhängande åtgärder närmast omhändertas av producentkooperativa fiskförsäljningsföreningar.

För att bestrida kostnaderna för regleringsverksamheten på väst- och sydkusten erhåller föreningen Svensk fisk under budgetåren 1968/69 och 1969/70 belopp motsvarande de prisregleringsavgifter som under resp. budgetår tillförs statens jordbruksnämnds prisregleringskassa för fisk. Med hänsyn till avsättningsförhållandena ansågs dock dessa belopp inte räckta till för ett effektivt stöd. Regleringsföreningen tillförs därför under ifrågavarande budgetår även belopp motsvarande de ränteinkomster, som under resp. budgetår uppbärs av prisregleringskassans medel. Avdrag sker härvid för belopp som utgår i stöd till strömmingsfisket samt det belopp varmed vissa särskilda kostnader överstiger prisregleringskassans inkomster av införselavgifter.

Föreningen Svensk fisks konjunkturutjämningsfond tillfördes i samband med att det nu gällande systemet trädde i kraft ett engångsbelopp av 7,5 milj. kr. från prisregleringskassan för fisk för att användas vid oförutsedda förhållanden. För särskilda marknadsförbättrande åtgärder erhöll föreningen samtidigt från samma kassa ett belopp av 500 000 kr. Efter att nämnda belopp överförts uppgick kassans behållning till 23,3 milj. kr.

Prisregleringsavgifterna erläggs av förstahandsuppköpare av fisk m. fl. Avgift tas upp på såväl svenskfångad som importerad saltvattensfisk. Bestämmelser om avgiften finns meddelade i förordningen den 30 maj 1952 (nr 320, omtryckt 1966: 180) om prisregleringsavgift för fisk m. m. Principen är i fråga om fisk som prisregleras att avgift endast tas ut för sådan fisk som säljs till lägst statligt minimipris. När det gäller fisk som inte prisregleras utgår avgift om fisken inte bevisligen säljs för annat ändamål än för att förbrukas som människoföda.

Prisregleringsavgift utgår för svenskfångad fisk i förhållande till inköpspriset, medan avgiften för importfisk fastställs så att den i stort sett motsvarar avgiften på svenskfångad fisk. På västkusten utgick avgiften från april 1946 fram till den 1 september 1963 med 5 %, varefter den sänktes till 3 %. För beredd sill sänktes avgiften till 3 % den 1 augusti 1963. På sydkusten höjdes avgiften den 23 april 1951 från tidigare 4 till 5 %, varefter den sänktes till 3 % den 1 september 1963. På ostkusten uppgick regleringsavgiften från början till 1 öre per kg men höjdes successivt och utgick fram till den 1 september 1963 med 4 öre per kg för strömming som förts iland på denna kuststräcka. T. o. m. den 30 juni 1966 var avgiften 3 öre per

kg, medan någon statlig avgift därefter inte har tagits ut på ostkusten. År 1956 slopades regleringsavgiften på torsk, kolja, gråsej, vitling och viss kungsfisk. Detta skedde samtidigt som en införselavgift av 45 öre per kg infördes för färsk och frysta filéer av nämnda fiskslag. Härvid föreskrevs, att de medel som erhöles genom införselavgifter på fiskfiléer skulle tillföras prisregleringskassan för fisk. Under 1960-talet har införselavgifterna för frysta filéer successivt sänkts vid införsel från EFTA-länderna och de har vid sådan införsel helt avvecklats vid utgången av år 1966. Införselavgiften utgår nu vid import, som i tullhänseende är berättigad till områdesbehandling enligt EFTA-konventionen, med 25 öre per kg för färsk eller kyld filead torsk, kolja, gråsej och vitling. Vid annan införsel uppgår avgiften till 45 öre per kg för färsk, kyld eller fryst filead torsk, kolja, gråsej, vitling och kungsfisk.

Medelstillgången

Som angetts, slopades år 1956 regleringsavgiften på torsk, kolja, gråsej, vitling och viss kungsfisk. Genom denna åtgärd ändrades dock inte omedelbart prisregleringskassans inkomster. Lägre inkomster av prisregleringsavgifter kompensades nämligen av de inkomster vilka erhöles genom den införselavgift, som infördes för filéer av de fiskslag som nämnts. Under 1960-talet har dock införselavgifterna för frysta filéer successivt sänkts vid import från EFTA-länderna och de har helt avvecklats vid utgången av år 1966. Inkomsterna av införselavgifter uppgår nu till endast omkring 0,1 milj. kr. per år.

Det andra tillfället då avgifterna väsentligt ändrades var år 1963 då prisregleringsavgiften sänktes från 5 till 3 %. Detta medförde att prisregleringskassans inkomster minskade med omkring 1,5 milj. kr. per år.

Avgiftsinkomsterna har successivt stigit från år 1946 och uppgick år 1956 till 5,6 milj. kr. Därefter har beloppet reducerats och har under en följd av år legat vid omkring 5 milj. kr. Den sänkta avgiftsnivån medförde att den årliga inkomsten av prisreglerings- och införselavgifter åren 1964—1966 endast uppgick till omkring 4 milj. kr. årligen. Då införselavgiften för frysta filéer från EFTA-länderna var helt avveklad år 1967 var det totala avgiftsbeloppet endast 2,1 milj. kr. Till denna avgiftsminskning bidrog också att prisregleringsavgiften togs bort för strömmning, långa och saltad islandssill. Inkomsterna av prisregleringsavgifter påverkas också självfallet av förändringarna i prisnivån, fiskets struktur, direktlandningarna utomlands och övrig export.

Genom att utgifterna varit lägre än inkomsterna har prisregleringskassan under en följd av år årligen tillförts 2—3 milj. kr. Ännu år 1966 var överskottet inte mindre än 2,8 milj. kr. År 1967 hade dock överskottet förbyttts i ett mindre underskott.

Utredningen

Utredningen konstaterar att de medel som kan användas för stödåtgärder på fiskets område har begränsats samtidigt som de ekonomiska svårigheterna inom fisket accentuerats bl. a. genom en för svenskt fiske ogynnsam internationell produktions- och marknadsutveckling. Om det internationella marknadsläget ytterligare försämras kan större belopp än hittills bli nödvändiga för att genom prisreglerande åtgärder stabilisera förhållandena inom den svenska fiskerinäringen. Ett sådant ökat medelsbehov kan emellertid inte tillgodoses inom ramen för de belopp som nu flyter in i prisregleringskassan utan kan f. n. endast täckas genom att i kassan inestående medel används för löpande regleringsåtgärder. Risk föreligger således för att det finansiella underlaget för fiskets prisreglering successivt kommer att starkt försämrats.

Utredningen anser, att kommande överläggningar om grunderna för fiskets prisreglering inte bör föregripas genom att närmare ställning nu tas till det framtida medelsbehovet i samband med föreningen Svensk fisks prisreglerande verksamhet. Detta medelsbehov måste bl. a. avvägas med hänsyn till den kommande marknadsutvecklingen samt de produktionsförhållanden för svenskt fiske som kan överblickas vid tiden för nämnda överläggningar. Det är härvid angeläget, att vid en ogynnsam marknads- och produktionsutveckling möjligheterna att vidta effektiva stödåtgärder inte begränsas av bristande ekonomiska resurser. Med hänsyn härtill och till de aktuella förhållanden som förut angetts är det enligt utredningens uppfattning påkallat att ökade medel förs till prisregleringskassan för fisk så att vid behov tillräckliga belopp kan ställas till förfogande för olika stödåtgärder på fiskets område.

Utredningen anger, att den har för avsikt att i ett senare sammanhang behandla frågan om det framtida stödet till åtgärder som bidrar till att förbättra marknadsföringen på fiskets område. Verksamheten i fråga om såväl marknadsförbättrande åtgärder som upplysningen kan dock uppenbarligen inte nämnvärt byggas ut inom ramen för de medel, som f. n. förs till prisregleringskassan för fisk. Det är följaktligen enligt utredningens uppfattning även med hänsyn till medelsbehovet för de åtgärder som nu nämnts påkallat att ökade medel förs till prisregleringskassan för fisk.

Utredningen har övervägt olika möjligheter att öka de inkomster, som förs till prisregleringskassan för fisk. Utredningen anser, att prisregleringsavgiften under nuvarande förhållanden inte generellt bör höjas. Någon prisregleringsavgift utgår nämligen f. n. inte på de fiskslag, varav filéer år 1956 belades med införselavgift. En höjd avgiftsnivå för övriga nu avgiftsbelagda fiskslag skulle medföra att stödåtgärderna på fiskets område i än större grad än nu skulle finansieras genom avgifter på vissa fiskslag, medan andra betydelsefulla fiskslag inte alls skulle beröras av avgiftssystemet.

Enligt utredningens uppfattning bör prisregleringskassans inkomster vidgas genom att prisregleringsavgift på nuvarande nivå åter införs för importerad och svenskfångad fisk av de fiskslag, varav filéer år 1956 belades med införselavgift och för vilka regleringsavgift sedan dess inte har återinförts. Prisregleringsavgift bör således enligt utredningens förslag fr. o. m. den 1 juli 1969 även tas ut vid inhemska landningar och import av torsk, kolja, gråsej, vitling och kungsfisk. Denna avgift kan — på grundval av 1967 års produktions- och importsiffror samt vid en avgiftsnivå av 3 % — beräknas ge omkring 1,7 milj. kr. per år.

De fiskslag som nämnts används bl. a. för att tillverka konserver och liknande beredda fiskprodukter. Av särskild betydelse är framställningen av fiskbullar, varvid råvaran huvudsakligen är kolja som till en del importeras. Då tullar vid import av konserver från EFTA-länderna avvecklats vid utgången av år 1966 och då ingen prisregleringsavgift tas ut på konserver, kan en prisregleringsavgift på råvaran medföra att den svenska produktionens konkurrensläge försämras i förhållande till motsvarande importvara. I förordningen om prisregleringsavgift för fisk m. m. anges emellertid bl. a., att statens jordbruksnämnd kan — om särskilda skäl föreligger — helt eller delvis meddela återbäring av prisregleringsavgiften eller förordna att denna avgift förkortas. Möjlighet till restitution finns således för jordbruksnämnden om prisregleringsavgift återinförs på de fiskslag som förut angetts. Denna restitution kan överslagsmässigt beräknas till 100 000 kr. per år.

De medel som flyter in genom prisregleringsavgiften på torsk, kolja, gråsej, vitling och kungsfisk bör i likhet med övriga regleringsmedel föras till jordbruksnämndens prisregleringskassa för fisk. Med hänsyn till det aktuella avsättningsläget är det enligt utredningens uppfattning påkallat att ökade medel budgetåret 1969/70 ställs till föreningen Svensk fiskes förfogande. Utredningen föreslår därför, att föreningen för budgetåret 1969/70 från prisregleringskassan även tillförs belopp motsvarande de prisregleringsavgifter på ifrågavarande fiskslag som flyter in i kassan under detta budgetår.

Remissyttrandena

Utredningens förslag om att prisregleringsavgift åter skall införas för torsk, kolja, gråsej, vitling och kungsfisk tillstyrks eller lämnas utan erinran av samtliga remissinstanser. *Svenska västkustfiskarnas centralförbund*, *Svenska sydkustfiskarnas centralförbund* och *Svenska ostkustfiskarnas centralförbund* anser dock, att nämnda avgift samtidigt bör höjas från 3 till 5 %. Enligt organisationernas uppfattning bör vidare fettvaruavgiften på härdad svensk sillolja användas för åtgärder inom ramen för fiskets prisreglering. Organisationerna understryker i detta sammanhang att ökade re-

surser bör ställas till föreningen Svensk fisks förfogande och att föreningen bör få använda i sin löpande verksamhet de medel som har fonderats i dess konjunkturutmättningsfond. Svenska ostkustfiskarnas centralförbund framför önskemål om att föreningen Ostkustfisk eller Ostkustens prisregleringsförening tillförs ytterligare medel från jordbruksnämndens prisregleringskassa för fisk för att användas som extra stöd till ostkustfisket.

Sveriges fiskgrossisters riksförbund och Fiskgrossisternas förening tillstyrker förslaget, men anser att genom den föreslagna restitutionen konserverprodukterna skulle komma att favoriseras på färskfiskmarknadens bekostnad. För att öka avsättningen totalt anses det vara riktigare att oavsett användningsområde sänka den svenska prisnivån för ifrågasvarande fisk så att råvarupriset kommer i paritet med priset för konkurrerande utländsk vara.

Fiskkonserverfabrikernas förening ifrågasätter lämpligheten av ett restitutionsförfarande. Dels utgör detta enligt föreningens mening en ur administrativ synpunkt ohanterlig metod för alla parter, dels förutsätts i varje läge jordbruksnämndens prövning och beslut med den osäkerhet för industrins kalkylering m. m. som därav anses följa. Därför förordas i stället ett direkt undantag redan vid köp resp. förtullning. Föreningen anser vidare, att kvarstående införselavgifter för berörda fiskslag bör avvecklas.

Finansieringen av investeringar i fisket

Nuvarande bestämmelser för fiskerilån

Lån ur fonden för fiskerinäringens befrämjande utgår enligt bestämmelserna i kungörelsen den 25 maj 1967 (nr 414) om fiskerilån. Enligt dessa bestämmelser kan fiskerilån lämnas för köp av båtar eller redskap för yrkesmässigt fiske samt maskinell utrustning och säkerhetsutrustning till sådana båtar. Lån kan vidare utgå för köp av fordon, mindre båtar m. m.

Fiskerilån får inte beviljas till högre belopp än 200 000 kr. och för lån skall ställas betryggande säkerhet. Ett fiskerilån är amorteringsfritt under två år från det lånet lyfts och skall därefter återbetalas genom regelbundna avbetalningar inom högst tio år. Ingen ränta utgår under två år från lyftningsdagen, varefter ränta erläggs på obetald del av lånet med 5 % om året. Dröjsmålsränta utgår om kapital- eller räntebelopp inte har betalats inom föreskriven tid.

Fiskerilån kan sägas upp till omedelbar betalning om lånet beviljats på grund av oriktig eller vilseledande uppgift av låntagaren, om låntagaren försummat att betala förfallet kapitalbelopp eller föreskriven ränta, om lånet används för annat än avsett ändamål eller om låntagaren bryter mot lånevillkoren. Lånet kan även sägas upp till omedelbar betalning om säkerheten för lånet avsevärt har försämrats eller om annars sådant förhållande

inträffar att låntagaren med hänsyn till syftet med lånet uppenbarligen inte bör få inneha lånet. Låntagaren får när som helst säga upp fiskerilån till betalning.

Fråga om fiskerilån prövas i Göteborgs och Bohus län av landstinget och i annat län av lantbruksnämnden. Fiskeristyrelsen har tillsyn över låneverksamheten.

I anledning av framställning av fiskprisutredningen medgav Kungl. Maj:t i brev den 28 maj 1968 fiskeristyrelsen att efter prövning i varje enskilt fall, varvid bl. a. skall beaktas låntagarens förmögenhetsställning och tillgång på likvida medel, meddela anstånd med betalning av amortering och ränta under ett år. Lån får sålunda återbetalas inom en tid som med ett år överstiger den stadgade längsta amorteringstiden. Låneränta som upplöper under tid varmed amorteringstiden på detta sätt förlängs får erläggas på sätt som gäller för amortering. Anstånd med amortering och ränta på fiskerilån fick ges endast i fråga om belopp som förföll till betalning före den 1 januari 1969.

Fiskerilånens användning och betydelse för investeringar i fisket

Det sammanlagda lånebeloppet för statliga fiskerilån har uppgått till 8 milj. kr. budgetåret 1965/66 och till 9 milj. kr. under vardera av budgetåren 1966/67 och 1967/68. Av det totala lånebeloppet har under de år som nämnts resp. 65, 70 och 62 % hänfört sig till västkusten.

För att belysa fiskerilånens betydelse för olika investeringar i fisket har fiskprisutredningen gjort en specialbearbetning av vissa uppgifter för de fiskerilån som beviljats budgetåret 1967/68. Lånen har härvid delats in efter tre olika typer av investeringar, nämligen köp av ny båt, köp av begagnad båt samt övriga investeringar. Den sistnämnda gruppen omfattar köp av motor eller redskap, förlängning av båt, reparationer och liknande.

En tredjedel av det totala fiskerilånebeloppet under budgetåret 1967/68 har använts för inköp av ny båt, medan 39 % har gått till köp av begagnad båt och återstoden använts för att finansiera övriga investeringar. Betydande skillnader kan dock i detta sammanhang konstateras mellan olika kuststräckor. På västkusten svarar således köp av nya båtar för 45 % av lånebeloppet, varvid återstoden fördelar sig ungefär lika mellan köp av begagnade båtar och övriga investeringar. På sydkusten och ostkusten har fiskerilånen däremot till övervägande del använts för köp av begagnade båtar. På dessa kuststräckor är investeringar i nya båtar av mindre betydelse, medan andelen för övriga investeringar endast är något mindre än på västkusten.

Den genomsnittliga totala anskaffningskostnaden för nya båtar på västkusten uppgår enligt undersökningen till 1,1 milj. kr. Fiskerilån har i medeltal täckt ungefär en åttondel av denna kostnad, likviden för äldre båt en

fjärdedel, medan den återstående kostnaden har utgjort tre femtedelar.

Kostnaderna vid köp av begagnade båtar har på västkusten under budgetåret 1967/68 i medeltal bestritts till 20 % genom likvider för äldre båt, medan andelen för fiskerilån uppgått till 21 % och för den återstående kostnaden till 59 %. När det gäller övriga investeringar svarar fiskerilån för 21 % av kostnaden och ungefär tre fjärdedelar av kostnaden har i dessa fall finansierats på annat sätt än genom fiskerilån eller försäljning av äldre utrustning.

Det kan nämnas att huvuddelen av de nya båtarna i Göteborgs och Bohus län budgetåret 1967/68 hade en motor med över 800 hkr., medan motorstyrkan för begagnade båtar var väsentligt lägre. Inom sistnämnda kategori fanns ingen båt med motor över 700 hkr. och över hälften av ifrågakörande båtar hade en motor med 201—600 hkr. Vid köp av ny motor var i tolv fall av 18 motorstyrkan större än 700 hkr. I fråga om båtens längd var av 17 nya båtar 13 längre än 100 fot, medan av sammanlagt 16 begagnade båtar ingen överskred denna längd.

Som förut angetts, är köp av nya båtar av mindre betydelse på syd- och ostkusten. I fråga om såväl dessa köp som köp av begagnade båtar liksom beträffande övriga investeringar är på dessa kuststräckor de genomsnittliga investeringsbeloppen betydligt lägre än på västkusten och fiskerilånen svarar därför för en förhållandevis hög kostnadsandel. På sydkusten uppgår fiskerilånens andel av den totala anskaffningskostnaden till 43—45 % och på ostkusten till 52—63 %. Endast en helt obetydlig del av kostnaderna täcks däremot på dessa kuststräckor genom inkomsterna från försäljningen av äldre båt eller utrustning.

Ekonomiska förhållanden hos vissa fiskargrupper i Göteborgs och Bohus län

Som förut angetts, beslöt Kungl. Maj:t i maj 1968 att anstånd med amortering och ränta på fiskerilån fick medges under år 1968 efter prövning i varje enskilt fall. För att erhålla en uppfattning om de ekonomiska förhållandena hos låntagare, som söker anstånd med amortering och ränta på fiskerilån, har utredningen fordrat in och bearbetat vissa uppgifter som lämnats av sökandena i Göteborgs och Bohus län. De uppgifter som bearbetats gäller fiskerilån för sammanlagt 87 båtar för vilka ansökningshandlingar har inkommit till landstinget fram till slutet av november 1968.

Utredningen framhåller, att undersökningsresultaten självfallet inte belyser de ekonomiska förhållandena för fisket i dess helhet i Göteborgs och Bohus län. Då uppgifterna har lämnats av personer, vilka söker anstånd med betalning av ränta och amortering på fiskerilån, belyser materialet det ekonomiska läget hos fiskare vilka kommit i ekonomiskt trångmål. På grundval av materialet kan följaktligen bedömas om det ekonomiska läget hos vissa fiskargrupper är av sådan karaktär att särskilda åtgärder måste vidtas för att övervinna de aktuella svårigheterna.

För varje båt finns i undersökningsmaterialet bl. a. uppgift om det ursprungliga och det kvarvarande lånebeloppet. För de sammanlagt 280 personer, vilka svarar för ifrågavarande fiskerilån, finns i materialet uppgifter om till statlig inkomstskatt taxerad inkomst för inkomstären 1965, 1966 och 1967. Uppgifterna om taxerad inkomst har för samtliga låntagare verifierats av de lokala taxeringsmyndigheterna. Vidare lämnas för samtliga låntagare uppgift beträffande tillgångar och skulder per den 31 december 1967, varvid även dessa uppgifter i regel granskats av taxeringsmyndigheterna. Det är således i första hand uppgifterna i samband med självdeklarationen för inkomståret 1967 som anges i materialet.

Den genomsnittliga taxerade inkomsten uppgick för den undersökta låntagargruppen till 23 600 kr. år 1965, varefter den har sjunkit till 15 500 kr. år 1966 och 11 000 kr. år 1967.

I undersökningen lämnas uppgifter om det ursprungliga och kvarstående statliga lånebeloppet per båt samt antalet låntagare per båt, varvid materialet fördelats efter båtens byggnadsår. Det framgår, att det ursprungliga lånebeloppet har stigit mycket starkt för båtar som byggts under senare år. För båtar som byggts år 1965 och senare är det genomsnittliga lånebeloppet således 45 % större än för båtar som byggts åren 1959—61. Samtidigt har dock det genomsnittliga antalet låntagare per båt ökat och uppgången i det genomsnittliga lånebeloppet per låntagare är således mindre än uppgången i lånebeloppet per båt. Det genomsnittliga kvarstående lånebeloppet per låntagare uppgår för samtliga låntagare till 25 200 kr. Motsvarande belopp för låntagare med båtar som byggts år 1965 och senare är 33 300 kr.

I undersökningen anges även uppgifter om tillgångar och skulder hos anståndssökande låntagare med fördelning efter båtens byggnadsår. Därav framgår, att de större tillgångarna för låntagare med nyare båtar i första hand hänför sig till det högre taxeringsvärdet för båt och redskap. Skillnaderna mellan olika kategorier av låntagare är dock speciellt framträdande i fråga om skuldbelastningen. Låntagare med båtar som byggts år 1965 och senare redovisar en skuldbelastning i båten på i genomsnitt 167 700 kr. Räknat per båt är den genomsnittliga skuldbelastningen omkring 620 000 kr. Då enligt den tidigare redovisningen det genomsnittliga kvarstående fiskerilånebeloppet per båt för denna grupp uppgick till ca 123 000 kr., uppgår övriga lån till närmare 500 000 kr. per båt. För samtliga låntagare är motsvarande belopp i genomsnitt 300 000 kr. Vidare kan konstateras, att det för båtar som byggts år 1965 eller senare redovisas varu- och omkostnadsskulder av 35 000 kr. per låntagare eller närmare 130 000 kr. per båt, medan motsvarande skulder för samtliga låntagare i genomsnitt uppgår till endast 4 100 kr. eller ca 13 000 kr. per båt.

Sammanfattningsvis anför utredningen, att det redovisade materialet visar att under de två senaste åren de ekonomiska förhållandena för berörda fiskargrupper väsentligt försämrats. Med hänsyn till den stora skuld-

belastningen samt den begränsade likviditeten måste enligt utredningens uppfattning de aktuella ekonomiska svårigheterna för dessa grupper bedömas som allvarliga. Särskilt framträdande är härvid de svårigheter, som har drabbat fiskare vilka skaffat sig nya båtar under de senaste åren. Då medel saknats för att bestrida löpande omkostnader vid fisket har dessa fiskare fått betydande kortfristiga skulder. Risk föreligger således för att den ekonomiska situationen för dessa fiskare kan bli helt ohållbar.

Utredningen

Utredningen anser det angeläget, att åtgärder vidtas för att hindra att aktuella ekonomiska svårigheter medför att den ekonomiska grundvalen för fortsatt verksamhet i fisket rycks undan för fiskare, vilka i och för sig kan bedriva sin produktion på ett rationellt och lönsamt sätt.

Som förut angetts, får enligt Kungl. Maj:ts brev den 28 maj 1968 fiskeristyrelsen efter prövning i varje enskilt fall medge anstånd med betalning av amortering och ränta på fiskerilån under ett år. Utredningen anser, att med hänsyn till det aktuella läget anstånd med betalning av ränta och amortering efter prövning bör kunna medges under ytterligare ett år, dvs. att anstånd bör kunna ges i fråga om sådan amortering och ränta, som förfaller till betalning under kalenderåret 1969. Anstånd bör dock enligt utredningens uppfattning inte beviljas så att man i vissa fall endast uppskjuter konsekvenserna av en ändå på längre sikt ohållbar ekonomisk situation. Följaktligen föreslås att anstånd med att betala amortering och ränta på fiskerilån endast medges efter en företagsekonomisk prövning av varje anståndssökandes förutsättningar att bedriva ett rationellt fiske och av vederbörandes möjlighet att på längre sikt stabilisera sina ekonomiska förhållanden. Om förutsättningar för en på längre sikt lönsam verksamhet i fisket saknas, kan det nämligen bli aktuellt att vederbörande sökande i stället utnyttjar möjligheten att erhålla ett s. k. avvecklingsbidrag, som också föreslås av utredningen. Ytterligare anstånd med betalning av ränta och amortering på fiskerilån kan enligt utredningen endast till en del lösa de aktuella likviditetssvårigheterna för vissa fiskargrupper. I nuvarande läge bör också stark återhållsamhet iaktas med åtgärder som kan stimulera till nyinvesteringar i fisket. Starka skäl talar följaktligen enligt utredningens mening för att statliga fiskerilån tills vidare främst inriktas på att konsolidera de ekonomiska förhållandena vid redan befintliga produktionsenheter.

Utredningen föreslår, att statliga fiskerilån budgetåret 1969/70 liksom tidigare budgetår lämnas med sammanlagt 9 milj. kr., varvid dock 5 milj. kr. bör användas för att konsolidera ställningen hos sådana låntagare, vilka på grund av särskilda förhållanden har råkat i likviditetssvårigheter. Återstoden av fiskerilånebeloppet, d. v. s. 4 milj. kr., bör enligt förslaget i första

hand lämnas för att finansiera åtgärder, vilka medför att den nuvarande fiskeflottan produktionstekniskt rationaliseras och effektiviseras. Lån till nyanskaffning av båtar bör däremot under budgetåret 1969/70 endast lämnas om det klart framgår vid en företagsekonomisk avvägning att en nyanskaffning är nödvändig för att rationella produktionsförhållanden skall uppnås.

Konsolideringslån bör enligt utredningens uppfattning endast lämnas om lånet söks för båt som kan anses vara lämpad för rationellt fiske. Lån bör vidare endast lämnas om sökanden kan anses besitta förmåga att med stöd av lånet stabilisera sina ekonomiska förhållanden. Av vikt är också att möjligheten att erhålla konsolideringslån inte utnyttjas av enskilda långivare för att genom uppsägning av lån uppnå att i det närmaste konkursmässiga låntagare söker konsolideringslån för att med dessa täcka andra lånefordringar. Konsolideringslån bör således inte lämnas i de fall då en sanering av låntagarens ekonomi inom rimlig tid inte framstår som möjlig.

Låntagare i allmänna kreditinrättningar eller hos andra långivare bör inte på grund av skillnaderna i räntenivån stimuleras att söka att byta ut sina tidigare lån mot konsolideringslån till låg ränta. Ränta för konsolideringslån bör därför enligt utredningens förslag motsvara lägsta marknadsränta för in-teckningslån och utgå från lyftningsdagen. Amorteringsfrihet bör i fråga om konsolideringslån kunna medges under högst två år från det lånet lyfts och likaledes bör räntebetalningen först kunna påbörjas efter högst denna tid. Räntan under de två första åren bör vidare enligt förslaget läggas till lånebeloppet, som bör återbetalas genom regelbundna avbetalningar inom högst tio år. Konsolideringslån bör inte beviljas till högre belopp än 200 000 kr. och konsolideringslån och tidigare fiskerilån bör inte sammanlagt uppgå till högre belopp än 350 000 kr.

Utredningen anser det angeläget, att konsolideringslån kan lämnas i sådan omfattning att berörda fiskargrupperns ekonomiska förhållanden snabbt stabiliseras. Därför föreslås, att utöver förut angivna medel även 5 milj. kr. från jordbruksnämndens prisregleringskassa för fisk får användas för konsolideringslån. Härvid bör gälla samma lånevillkor som föreslagits för konsolideringslån i övrigt. Ränta och amortering på lån av nämnda medel bör tillföras prisregleringskassan.

I fråga om andra fiskerilån än konsolideringslån bör enligt utredningens förslag som villkor uppställas att en investeringskalkyl genom fiskeristyrelsens försorg upprättas i varje lånefall och att lån endast lämnas om åtgärden som skall finansieras genom lånet kan anses medföra att produktionsförhållandena uppenbart förbättras. Vidare bör enligt förslaget krävas att låntagaren eller låntagarna har tillräcklig yrkeserfarenhet samt förutsättningar i övrigt för att bedriva ett effektivt fiske. Vid nyanskaffning av båt bör kalkylen klart utvisa att nyanskaffningen är nödvändig för att

uppnå rationella produktionsförhållanden. I övrigt föreslås för ifrågavarande lån samma villkor som f. n. tillämpas för fiskerilån.

För att uppnå en enhetlig bedömning av olika låneärenden bör enligt förslaget såväl konsolideringslån som övriga fiskerilån beviljas av fiskeristyrelsen, som även bör ombesörja att investeringskalkylerna samt den ekonomiska analysen i samband med enskilda lånefall kommer till stånd. Utredningen anser, att det kan bli behövt att vidga resurserna i samband med sistnämnda verksamhet och anger att den avser att i annat sammanhang återkomma till denna fråga.

Remissyttrandena

Utredningens förslag om konsoliderings- och rationaliseringslån tillstyrks i princip eller lämnas utan erinran av samtliga remissinstanser med undantag av *statskontoret*, som avstyrker förslaget om konsolideringslån. Statskontoret anser, att fiskerinäringens likviditetssvårigheter bör bemästras genom åtgärder som minskar näringens skuldbörda och ifrågasätter bl. a. ett ackordsförfarande. När det gäller övriga remissinstanser framkommer delade meningar främst beträffande förslaget om att för konsolideringslån skall användas medel från jordbruksnämndens prisregleringskassa för fisk. Förslaget avstyrks således i detta avseende av *fiskeristyrelsen* och *samtliga fiskarorganisationer*, vilka anser att konsolideringslån helt bör utgå från fiskerilånefonden. Även *föreningen Svensk fisk* och *Fiskkonserverfabrikernas förening* ifrågasätter lämpligheten av att medel i prisregleringskassan används för konsolideringslån.

Svenska västkustfiskarnas centralförbund anför, att om man med konsolideringslån inte kan hjälpa fiskelag, som har en alltför dålig ekonomisk ställning, bör möjlighet finnas att avlyfta borgensansvaret från personer utanför ett sådant fiskelag. Förbundet föreslår att 50 milj. kr. ställs till förfogande för konsolideringslån samt för att avlyfta borgensansvar, varvid viss del av stödet om så anses lämpligt bör få formen av statliga kreditgarantier. Även *Svenska ostkustfiskarnas centralförbund* anser de föreslagna beloppen för statliga lån helt otillräckliga och anför att kraven enbart från västkusten är betydligt större. *Sveriges fiskares riksförbund* och *Skånes fiskareförbund* anser sig inte kunna acceptera utredningens förslag att 4 milj. kr. budgetåret 1969/70 skall användas för rationaliseringslån. Enligt organisationernas mening bör betydligt större belopp användas för detta ändamål och Skånes fiskareförbund föreslår att utlåningsramen för rationaliseringslån detta budgetår fastställs till 9 milj. kr. Skånes fiskareförbund anser vidare att behov inte föreligger av särskilda investeringskalkyler i samband med rationaliseringslån och förordar att dessa lån beviljas på samma sätt som varit fallet tidigare i fråga om lån ur fiskerilånefonden.

Göteborgs och Bohus läns landsting anser, att ett högre belopp än det

föreslagna maximibeloppet för konsolideringslån i många fall är erforderligt.

Förslaget om ytterligare anstånd med betalning av ränta och amortering för fiskerilån tillstyrks eller lämnas utan erinran av samtliga remissinstanser. *Svenska västkustfiskarnas centralförbund*, *Skånes fiskareförbund* och *Svenska ostkustfiskarnas centralförbund* anser dock, att anstånd även i fortsättningen bör ges utan en företagsekonomisk prövning i varje enskilt fall.

Frågan om administrationen av stödåtgärderna berörs av bl. a. *lantbruksstyrelsen*, *statens jordbruksnämnd* och *fiskeristyrelsen*. Myndigheterna understryker härvid betydelsen av att erforderliga resurser ställs till förfogande för ifrågavarande verksamhet. *Lantbruksstyrelsen* anför, att modellkalkyler och anvisningar för den företagsekonomiska prövningen bör utarbetas och att en särskild arbetsgrupp bör påbörja sitt arbete med dessa frågor snarast möjligt. Enligt styrelsens mening är det också angeläget, att information i lättillgänglig form om de nya stödmöjligheterna så snart som möjligt går ut till fiskarna. *Fiskeristyrelsen* anför, att en ny organisation behövs för att handlägga stödfrågorna. Denna bör enligt styrelsen omfatta en företagsekonom, en fiskeritekniker, två mellangradstjänster, en kanslist och en kontorist. För att få till stånd en sådan organisation krävs det enligt styrelsen bemyndigande till kontraktsanställning och finansiering av uppkommande löne- och omkostnadsutgifter inom en ram av förslagsvis 400 000 kr. per budgetår.

Göteborgs och Bohus läns landsting anför, att den saknar erforderliga personella resurser för de ingående företagsekonomiska prövningar som i fortsättningen måste verkställas för fortsatt långivning samt beträffande anstånd och bidrag. Landstinget anser det lämpligt, att i samband med att de föreslagna reformerna genomförs låneförmedlingen i Göteborgs och Bohus län överförs från landstinget till lantbruksnämnden. *Lantbruksstyrelsen* berör även denna fråga och anger att ökade personalresurser i ett sådant fall krävs vid lantbruksnämnden i Göteborgs och Bohus län.

Övriga stödåtgärder m. m.

Utredningen

Utredningen anser, att det i nuvarande läge är påkallat att åtgärder vidtas för att stimulera till en viss begränsning av fiskets produktionskapacitet samt för att underlätta för personer som önskar lämna fisket att övergå till annan yrkesverksamhet. Ett bidrag bör därför enligt utredningens mening i princip förknippas med villkoret att vederbörande fiskare avser att övergå till annan yrkesverksamhet och att båten antingen skrotas eller säljs för annan användning än fiske. Stöd bör således utgå i sådana fall då

en fiskare anser sig kunna nå bättre inkomster genom att övergå till annan yrkesverksamhet, men hindras att ta ett sådant steg på grund av det kapital som är bundet i båten. Ett sådant stöd är enligt utredningen befogat ur såväl samhällsekonomisk som fiskerinäringens egen synpunkt.

Utredningen anger, att värdet av båtar, som kan beröras av ett avvecklingsstöd, endast kan beräknas helt överslagsmässigt. Om man antar att nuvärdet för båtar som kan beröras av avvecklingsstödet uppgår till 50 % av det genomsnittliga nuvärdet och att dessa båtar representerar 5 % av det totala båtbeståndet, kan nuvärdet av ifrågavarande kategori båtar uppskattas till i runt tal 9 milj. kr. Då stödet självfallet endast bör motsvara en begränsad del av nuvärdet är det för stödet erforderliga beloppet väsentligt mindre. Beräknas andelen till en fjärdedel kan beloppet som behövs för ifrågavarande stöd uppskattas till ca 2 milj. kr. Utredningen framhåller, att uppskattningen av medelsbehovet för ett avvecklingsstöd självfallet är mycket osäker och att en säkrare uppskattning endast kan ske sedan ifrågavarande stödform under en viss tid prövats.

Enligt utredningens mening bör med hänsyn till de aktuella svårigheterna för vissa fiskargrupper ett avvecklingsstöd prövas. Utredningen föreslår att 2 milj. kr. från jordbruksnämndens prisregleringskassa för fisk får disponeras för detta ändamål. Bidrag bör kunna beviljas med högst 30 000 kr. per båt till fiskare, vilka övergår från fiske till annan yrkesverksamhet och i samband därmed skrotar sina båtar eller säljer dem för annan användning än i fisket. Om särskilda förhållanden föreligger bör bidrag även utgå vid försäljning av båtar för fortsatt användning i yrkesfisket. Bidrag bör vidare enligt förslaget endast lämnas om båten har utnyttjats för yrkesfiske de senaste tre åren, varvid bidraget bör utgå enligt en särskilt fastställd skala, som avvägs med hänsyn till bl. a. båtens storlek och ålder. Om sökandens förmögenhet överstiger gränsen för beskattningen för förmögenhetsskatt bör något bidrag inte utgå.

Remissyttrandena

Remissinstanserna ställer sig genomgående positiva till förslaget om ett särskilt avvecklingsstöd. *Statskontoret* och *lantbruksstyrelsen* ifrågasätter dock i detta sammanhang om bidraget inte borde begränsas till sådana fall då fiskebåten skrotas. *Göteborgs och Bohus läns landsting* anser, att bidraget endast bör utgå om betryggande garantier föreligger för att fartyget inte kommer att utnyttjas för fortsatt fiske. Däremot anser *fiskeristyrelsen* att under särskilda förhållanden bidrag även bör utgå vid försäljning av båtar för fortsatt användning i yrkesfiske. Styrelsen anför i detta sammanhang att man inte bör hindra försäljningen av begagnade fiskebåtar från västkusten till andra kuststräckor. Efter prövning i varje särskilt fall bör enligt styrelsens uppfattning bidrag även kunna lämnas när fiskebåtar

säljs till utlandet. Enligt *Svenska västkustfiskarnas centralförbund* bör avvecklingsstöd även kunna utgå till fiskare, som vill lösa upp sitt fiskelag för att gå över till ett annat fiskelag.

Arbetsmarknadsstyrelsen har ingen erinran mot förslaget men framhåller att de åtgärder av olika slag som kan sättas in från arbetsmarknadsverkets sida i syfte att underlätta arbetskraftens anpassning till bl. a. ändrade strukturella förutsättningar inom det tidigare yrkesområdet självklart står öppna i lika grad för fiskare som för andra yrkesgrupper.

Fiskeristyrelsen och *samtliga fiskarorganisationer* avstyrker att avvecklingsbidraget finansieras med medel från jordbruksnämndens prisregleringskassa för fisk. Lämpligheten av en sådan finansiering ifrågasätts vidare av bl. a. *föreningen Svensk fisk*, *Sveriges fiskgrossisters riksförbund* och *Fiskgrossisternas förening*. *Sveriges fiskares riksförbund*, *Svenska västkustfiskarnas centralförbund* och *Svenska ostkustfiskarnas centralförbund* anser, att såväl totalbeloppet som det högsta individuella bidragsbeloppet bör höjas. De två sistnämnda organisationerna föreslår härvid, att avvecklingsbidraget totalt bör utgå med 10 milj. kr., varvid den övre gränsen för individuellt bidrag bör fastställas till omkring 100 000 kr. Ett högre maximibelopp ifrågasätts vidare av *lantbruksstyrelsen* och *Göteborgs och Bohus läns landsting*. *Lantbruksstyrelsen* anför vidare att skattefrihet för avvecklingsbidrag bör övervägas.

Svenska ostkustfiskarnas centralförbund anser, att avvecklingsbidraget även bör kunna ges för redskap som inte kunnat utnyttjas eller säljas på grund av avlysning av fiskevatten med anledning av kvicksilverförekomst.

Statens jordbruksnämnd

Statens jordbruksnämnd har i förut nämnd skrivelse lagt fram förslag beträffande reglering av priserna på fisk under budgetåret 1969/70. Nämnden anser, att prisregleringsverksamheten även under budgetåret 1969/70 bör bedrivas i stort sett enligt nu gällande grunder. Nämnden gör dock förbehåll för sådana ändringar som kan föranledas av fiskprisutredningens nu föreliggande förslag.

Importen och exporten av fisk och fiskprodukter regleras genom kungörelsen den 14 mars 1947 (nr 82, omtryckt 1954:605 och senast ändrad 1961:368) angående allmänt importförbud samt förordningarna den 5 juni 1953 (nr 372) angående reglering av införseln av vissa slag av fisk och skaldjur och (nr 374) angående reglering av utförseln av vissa slag av fisk och skaldjur m. m. Förordningarna gäller tills vidare enligt kungörelser den 26 april 1967 (nr 136 resp. 137). Även i fråga om import- och exportregleringen av fisk anser nämnden, att regleringen under budgetåret 1969/70 bör anordnas i huvudsak enligt de grunder, som har gällt under innevarande budgetår. Detta innebär bl. a. fortsatt bemyndigande för nämnden

att föreskriva att exporten till länder med centraliserad import skall ske genom föreningen Svensk fisk och att — inom ramen för gällande internationella bindningar — reglera importen av fisk i den omfattning som är nödvändig för att upprätthålla prisregleringssystemet. Med hänsyn till bl. a. att inom ramen för den s. k. Kennedy-ronden uppställts som villkor för avgiftsfri införsel av sill till EEC-området att vederbörande exportland iakttar ett av EEC fastställt referenspris — ett villkor som kan komma att utsträckas även till andra fiskslag än sill — anhåller nämnden om bemyndigande att med stöd av förordningen angående reglering av utförseln av vissa slag av fisk och skaldjur m. m. föreskriva de villkor i fråga om export av fiskvaror som kan bli erforderliga (exportminimipriser m. m.).

Fullmäktige i riksbanken föreslås få bemyndigande att även under budgetåret 1969/70 ställa garantier för lån i Sveriges kreditbank mot gängse ränta åt föreningen Svensk fisk intill ett belopp av 5 milj. kr. jämte ränta. Vidare bör behållningen i prisregleringskassan för fisk på de villkor, som fastställts av Kungl. Maj:t genom beslut den 3 september 1954 och den 11 april 1958, under budgetåret 1969/70 få användas för lån till föreningen Svensk fisk för att tillfälligt finansiera krediter vid försäljning av fisk på export.

För innevarande budgetår får från regleringskassan för fisk disponeras dels 200 000 kr. till den av centralnämnden för fiskpropaganda bedrivna verksamheten, dels 115 000 kr. för att bestrida kostnaderna för en fiskexportrepresentant, dels 60 000 kr. för att bekosta viss kvalitetskontroll av fisk.

Centralnämnden för fiskpropaganda har hos nämnden anhållit, att under budgetåret 1969/70 få disponera 225 000 kr. för sin verksamhet. Jordbruksnämnden erinrar om att fiskprisutredningen har anmält, att utredningen avser att under första halvåret 1969 lägga fram förslag om bl. a. formerna för och stödet till upplysningsarbetet inom fisksektorn. Föreningen Svensk fisk har till utredningen framfört önskemål om att den propagandaverksamhet som bedrivs av bl. a. centralnämnden i fortsättningen bör ske genom föreningen i vars uppgifter ingår att allmänt främja avsättningen av fisk inom landet. Enligt jordbruksnämndens mening bör hinder ej föreligga att redan fr. o. m. budgetåret 1969/70 — om efter förslag av fiskprisutredningen så anses lämpligt — överflytta centralnämndens verksamhet till föreningen Svensk fisk. Detta innebär, att de medel som eljest skulle anslås till centralnämnden i stället enligt de för budgetåret 1969/70 fastställda grunderna får disponeras av föreningen Svensk fisk. I avvaktan på att ställning tas i denna fråga föreslår nämnden, att stödet till upplysningsverksamheten under budgetåret 1969/70 lämnas med 200 000 kr.

För att täcka kostnaden för befattningen som fiskexportrepresentant har under budgetåret 1967/68 tagits i anspråk drygt 100 000 kr. Nämnden förordar, att under budgetåret 1968/69 ett oförändrat belopp, d. v. s. högst 115 000 kr. får disponeras för ändamålet. Behov av kvalitetskontroll på

svenska fiskvaror föreligger enligt nämnden i huvudsakligen samma omfattning som f. n. sker. För kontroll av fiskkonserver tillgängliga medel och kontrollavgifter kan beräknas räcka till för att täcka kostnaderna under budgetåret 1969/70. Däremot beräknas avgifterna för andra fiskvaror än konserver inte komma att täcka kostnaderna. Budgetåret 1967/68 förelåg ett underskott vid denna kontroll som uppgick till ca 35 000 kr. Nämnden föreslår, att liksom innevarande budgetår även nästa budgetår 60 000 kr. får disponeras för kvalitetskontroll.

Departementschefen

Under de senaste årtiondena har produktions- och avsättningsförhållandena inom svenskt fiske helt ändrats. Ännu i slutet av 1940-talet avsatte svenska fiskare sina fångster främst på den inhemska marknaden. Den svenska fiskeflottan bestod vid denna tid huvudsakligen av mindre fiskefartyg och fisket bedrevs med redskap som inte krävde några större investeringar. Tillfälliga bakslag behövde under dessa förhållanden inte leda till ekonomiska konsekvenser som var svåra att bemästra. Fasta kostnader i form av amortering och räntor på investerat kapital var nämligen i allmänhet förhållandevis små. Om inkomsterna periodvis minskade på grund av felslaget fiske, påverkade detta i regel inte på kort tid de ekonomiska försättningarna för fortsatt fiske.

I slutet av 1940-talet tillkom möjligheter att utnyttja nya fångstområden och tillämpa förbättrade fångstmetoder och fiskets produktions- och avsättningsförhållanden ändrades nu snabbt. Från västkusten började ett omfattande Nordsjöfiske, som främst gällde fångst av massfisk, såsom sill. Detta fiske krävde emellertid att allt större belopp investerades i stora moderna fiskefartyg, som måste nyttjas intensivt så att de betydande kostnaderna för båt och redskap kunde täckas. Även på andra kuststräckor effektiviserades fångstmetoderna med allt större investeringar som följd. De ökade insatserna i moderna båtar och redskap ledde till att fångstkvantiteterna steg snabbt. Samtidigt ändrades avsättningsläget för svenskt fiske. De ökade kvantiteterna kom i första hand att exporteras bl. a. genom att landas direkt i utländska hamnar. Förhållandena på utländska marknader blev därmed av väsentlig betydelse för den svenska fiskarbefolkningens ekonomiska situation.

Investeringarna i båtar och redskap har gjort det möjligt för svenskt fiske att bestå som en modern och livskraftig näringsgren. Utvecklingen har också visat den svenska fiskarkårens tilltro till sitt yrke och dess förmåga att snabbt tillgodogöra sig de tekniska landvinningarna i fråga om moderna fångstmetoder. Samtidigt är det uppenbart att fiskerinäringen numera är betydligt känsligare än tidigare, om förhållandena i fråga om produktion

eller avsättning försämras. Investeringar i fisket har till stor del skett med medel som lånats från den statliga fiskerilånefonden och allmänna kreditinrättningar. I många fall har också betydande investeringar genomförts trots att de egna kapitalresurserna har varit synnerligen små. För vederbörande fiskelag har detta medfört dålig likviditet även vid normala produktions- och avsättningsförhållanden. Om inkomsterna minskar, ökar i sådana fall snabbt de kortfristiga skulderna och fiskelagets ekonomiska läge kan då inom kort tid bli ohållbart.

Under senare år har de tidigare gynnsamma produktions- och avsättningsförhållandena inom fisket försämrats och detta har lett till ekonomiska svårigheter för betydande fiskargrupper. Eftersom förutsättningar torde finnas för en på längre sikt stabil avsättning av fisk, är det enligt min mening inte acceptabelt att låta temporära svårigheter allvarligt rubba den ekonomiska grundvalen för en näringsgren som i och för sig är tekniskt väl rustad för en effektiv och rationell produktion. Jag anser därför att det ur samhällsekonomisk synpunkt är angeläget att statsmakterna söker brygga över de aktuella svårigheterna inom fisket. Det är emellertid samtidigt av vikt att i fortsättningen se till att investeringarna i fisket på ett realistiskt sätt anpassas till bl. a. avsättningsmöjligheterna inom och utom landet. Det är självfallet varken från det allmännas eller fiskerinäringens egen synpunkt önskvärt med fortsatta investeringar som inte motsvaras av en säker och ekonomiskt lönande avsättning.

Statsmakterna har redan vidtagit särskilda åtgärder för att bistå fisket i dess nuvarande svårigheter. Bl. a. har enligt beslut av 1968 års riksdag ökade medel ställts till förfogande för prisregleringen på fiskets område. Jag ansluter mig till utredningens förslag att ökade medel ställs till förfogande för att inom ramen för prisregleringen stabilisera de ekonomiska förhållandena inom fisket. Såsom utredningen föreslagit bör prisregleringsavgift med 3 % åter införas den 1 juli 1969 på inhemsk och importerad torsk, kolja, gråsej, vitling och kungsfisk. Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd kan besluta härom. Med hänsyn till det aktuella avsättningsläget är det enligt min mening påkallat att ett belopp motsvarande vad som flyter in av de nya avgifterna budgetåret 1969/70 ställs till prisregleringsföreningen Svensk fisks förfogande. Som nämnts tidigare kan de nya avgiftsinkomsterna — sedan eventuell restitution avräknats — beräknas till ca 1,6 milj. kr. per år.

Jag har i det föregående framhållit betydelsen av olika åtgärder för att brygga över de aktuella ekonomiska svårigheterna inom fisket. Som ett led i denna stödverksamhet beslöt Kungl. Maj:t den 28 maj 1968 att fiskeristyrelsen i fråga om statligt fiskerilån fick efter prövning i varje enskilt fall medge anstånd med betalning av ränta och amortering under ett år. Jag avser att vid ett senare tillfälle föreslå Kungl. Maj:t besluta om att sådant anstånd får medges under ytterligare ett år och att anståndsfrågor även

i fortsättningen behandlas enligt de regler som har gällt vid den tidigare prövningen.

Anståndet med att betala ränta och amortering på fiskerilån kan självfallet endast till en del lösa de aktuella likviditetssvårigheterna inom fisket. Jag anser därför liksom utredningen att statliga fiskerilån tills vidare främst bör användas för att konsolidera de ekonomiska förhållandena vid redan befintliga produktionsenheter. Lån från fiskerilånefonden bör under budgetåret 1969/70 liksom föregående budgetår lämnas med sammanlagt 9 milj. kr., varvid dock 5 milj. kr. bör utgå för att konsolidera ställningen hos sådana låntagare, vilka på grund av särskilda förhållanden har råkat i likviditetssvårigheter. Återstoden, dvs. 4 milj. kr., bör i första hand lämnas som lån för att finansiera åtgärder som medför att den nuvarande fiskeflottan produktionstekniskt rationaliseras och effektiviseras. Vid bifall till mitt förslag behövs för nästa budgetår ett kapitaltillskott till fiskerilånefonden av 1 milj. kr.

Utredningen anser det angeläget, att konsolideringslån kan lämnas i sådan omfattning att berörda fiskargrupper ekonomiska förhållanden snabbt stabiliseras. Utredningen föreslår därför, att utöver medel från fiskerilånefonden även 5 milj. kr. från statens jordbruksnämnds prisregleringskassa för fisk används för sådana lån. Vissa remissinstanser har vänt sig mot att medel från prisregleringskassan används för ett sådant ändamål. Det är dock enligt min uppfattning väl motiverat att i ett läge som kännetecknas av betydande likviditetssvårigheter för vissa fiskargrupper en del av prisregleringskassans behållning ställs till förfogande för aktivt stöd till fiskare som berörs av svårigheterna. I detta sammanhang bör också framhållas, att enligt utredningens förslag de medel som utlånas från prisregleringskassan skall återbetalas till kassan och att kassan enligt förslaget även tillförs ränta på dessa medel. Åtgärden innebär inte att kassans behållning på längre sikt i princip minskar. Med hänsyn till kassans nuvarande behållning och de ökade inkomster som erhålls genom att prisregleringsavgiften åter införs på vissa fiskslag kan förslaget inte heller anses på kort sikt begränsa möjligheterna att vidta prisreglerande åtgärder. Jag tillstyrker därför utredningens förslag att 5 milj. kr. från prisregleringskassan för fisk används för konsolideringslån.

Konsolideringslån bör som utredningen föreslagit lämnas endast om lånet söks för båt som kan anses lämpad för rationellt fiske. Lån bör vidare lämnas endast om det kan antas att med stöd av lånet fortsatt fiske möjliggörs utan ytterligare kapitaltillskott i konsolideringssyfte. Om så inte kan väntas bli fallet, skulle ett konsolideringslån inte komma fisket till godo utan endast bidra till att täcka andra långgivares väntade förluster. Ränta för konsolideringslån bör motsvara lägsta marknadsränta för bunden fastighetskredit och utgå från lyftningsdagen. Amorteringsfrihet bör i fråga om konsolideringslån kunna medges under högst två år från det lånet

lyfts och likaledes bör räntebetalningen inte påbörjas senare än efter denna tid. Har ränta inte erlagts under de två första åren bör upplupet räntebelopp läggas till lånebeloppet, som bör återbetalas genom regelbundna avbetalningar inom högst tio år.

Utredningen föreslår att konsolideringslån inte bör beviljas med högre belopp än 200 000 kr., och att konsolideringslån och tidigare fiskerilån inte bör gå upp till högre belopp än sammanlagt 350 000 kr. Vissa remissinstanser har förordat att högre maximibelopp fastställs för konsolideringslån. Även jag anser att konsolideringslån, om synnerliga skäl föreligger, bör kunna ges med högre belopp. Lån med högre belopp bör dock kunna lämnas endast efter medgivande av Kungl. Maj:t.

I samband med att andra fiskerilån än konsolideringslån söks bör i enlighet med utredningens förslag en investeringskalkyl upprättas. Lån för utbyte av båt bör under budgetåret 1969/70 lämnas endast om det klart framgår att en sådan åtgärd är nödvändig för att rationella produktionsförhållanden skall uppnås. Likaså bör lån för nyetablering i fisket lämnas endast om särskilda skäl föreligger härför. Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t bestämmer bör äga besluta härom liksom i fråga om föreskrifter i övrigt för konsolideringslån och andra lån från fiskerilånefonden.

Jag delar utredningens uppfattning att i nuvarande läge bör prövas även åtgärder som underlättar för personer som önskar lämna fisket att övergå till annan yrkesverksamhet. Det är nämligen från såväl samhällets som fiskarkårens synpunkt av vikt att bristande ekonomiska möjligheter att byta yrke inte binder vederbörande vid fisket. De stödåtgärder som jag förordar i det följande ansluter sig i sin principiella utformning till det stöd som riksdagen tidigare godtagit för räkfiskare i ekonomiska svårigheter. Med hänsyn till de speciella förhållandena inom fisket bör de generella arbetsmarknadspolitiska och ekonomiskt-sociala medlen kompletteras med särskilda åtgärder.

Remissinstanserna har genomgående tillstyrkt förslaget om åtgärder till stöd för fiskare, som önskar lämna fisket. Däremot har ett betydande antal remissinstanser avstyrkt att medel från prisregleringskassan för fisk används för ett sådant ändamål. Även jag anser, att nämnda stödåtgärder bör bekostas med budgetmedel. Enligt min mening bör dessutom möjligheterna till stöd vidgas så att de inte begränsas till att avse ägare av fiskebåtar. Som förutsättning för stödet bör dock gälla att vederbörande haft sin huvudsakliga försörjning från fisket. Stödet bör således utgå generellt och bidra till att fiskare vid föråldrade och mindre lönsamma produktionsenheter övergår till annan verksamhet.

Det stöd som jag förordar i det följande bör prövas under en period av tre år. Därefter bör ställning tas till om förhållandena i fråga om fiskets struktur fortfarande är av sådan karaktär att ett särskilt omställningsstöd till fiskare är behövligt. Med hänsyn till det av mig föreslagna vidgade syf-

tet med stödet bör ett högre belopp beräknas för ändamålet än vad som angetts i utredningens förslag. För budgetåret 1969/70 bör sålunda på riksdagen under nionde huvudtiteln föras upp ett förslagsanslag av 3 milj. kr. för särskilt omställningsbidrag till fiskare. Det särskilda omställningsbidraget bör utgå som ett engångsbidrag och lämnas efter prövning till sökande som under en längre tid stadigvarande har varit sysselsatt i fisket och av denna sysselsättning erhållit huvuddelen av sin inkomst. Bidraget bör utgå med ett belopp som motsvarar sökandens genomsnittliga nettoinkomst av fiske under de senaste tre åren, dock med högst 12 000 kr.

En förutsättning för att särskilt omställningsbidrag skall ges till fiskare bör vara att han avser att framdeles varaktigt utöva annan yrkesverksamhet än fiske. Återgår en person som erhållit bidrag inom två år till yrkesverksamhet i fiske, bör bidraget återbetalas. Kravet på att bidraget skall återbetalas bör om särskilda skäl föreligger få efterges. Särskilt omställningsbidrag bör inte utgå, när sökandens övergång från fiske till annan yrkesverksamhet uppenbart inte föranleder behov av ett särskilt stöd. Särskilt omställningsbidrag till fiskare bör i övrigt behövsprövas såtillvida att hänsyn tas till fiskarens möjlighet att tillgodogöra sig realisationsvärdet av fiskebåt, i vilken han äger del, och till hans förmögenhetsställning i övrigt.

Enligt beslut av 1968 års riksdag utgår statligt omställningsbidrag till äldre arbetslösa. Det särskilda omställningsbidraget bör inte utgå till fiskare, som under kalenderåret fyller minst 60 år. I de fall fiskare får särskilt omställningsbidrag av här berört slag och senare ansöker om annat omställningsbidrag bör hänsyn tas till vad han förut tillerkänts i särskilt bidrag.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter om bidragsgivningen.

I detta sammanhang bör underställas riksdagens prövning fråga om att höja gränsen för bidrag till fiskare med anledning av kvicksilverförekomst i fisk. Enligt beslut av 1968 års riksdag (prop. 105, punkt 4, s. 18—24, JoU 24, rskr 215) kan insjöfiskare som antingen drivit fiske i avlyst vattenområde eller närmast angränsande vatten eller också drivit fiske i sjösystem där avlyst vatten ingår få bidrag med belopp som motsvarar bortfallet av inkomst av fiske under ett år, dock högst med 12 000 kr. Saltsjöfiskare kan få bidrag med högst 10 000 kr., men endast om han bedrivit fiske i avlyst vattenområde. Mot bakgrund av att nya vattenområden avlysts från fiske under år 1968 förordar jag att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens medgivande till att saltsjöfiskare får beviljas bidrag enligt nyss nämnda grunder som gäller för bidrag till insjöfiskare med anledning av kvicksilverförekomst i fisk.

Kungl. Maj:t kan besluta om administrationen av de lån och bidrag på fiskets område som förordats i det föregående. I Göteborgs och Bohus

lån, där fiskerilån hittills förmedlats av landstinget, bör efter den 30 juni 1969 denna verksamhet liksom i landet i övrigt lokalt handhas av lantbruksnämnden.

Fiskprisutredningen har angett att den vid sitt fortsatta arbete kommer att överväga formerna för och stödet till upplysningsarbete på fiskets område. I avvaktan på utredningens förslag bör under budgetåret 1969/70 av ränteinkomster från prisregleringskassan för fisk efter beslut av Kungl. Maj:t 200 000 kr. disponeras för upplysningsverksamheten på fiskets område. Med hänsyn till bl. a. rådande avsättningssvårigheter för fisk är det enligt min mening av vikt att ytterligare stöd kan lämnas till åtgärder som främjar avsättningen på fiskets område. Av i prisregleringskassan för fisk inestående medel bör för ifrågavarande stöd få användas högst 1 milj. kr.

Jag övergår nu att behandla vissa frågor som berörs i skrivelsen av statens jordbruksnämnd. Prisregleringen på fiskets område liksom regleringen av importen och exporten bör under budgetåret 1969/70 handhas i huvudsak på samma sätt som under innevarande budgetår, dvs. i enlighet med de av riksdagen godkända uttalandena i ämnet som gjorts av föredragande departementschefen i prop. 1968: 59 (JoU 27, rskr 216).

Statens kostnader för prisregleringen bör liksom hittills läckas av medel som flyter in i prisregleringskassan för fisk. Statens jordbruksnämnd bör få ta upp prisregleringsavgifter under budgetåret 1969/70 i den ordning som gällt sedan den 1 juli 1968, dock med de ändringar som jag förordat i det föregående. Nämnden bör således få ta ut prisregleringsavgift med högst 3 % av inköpspriset för fisk, som fångas av svenska fiskare och som förs i land på väst- och sydkusten. På fisk som importeras bör prisregleringsavgift få tas ut med belopp som motsvarar avgifterna på fisk som svenska fiskare fångar.

Under budgetåret 1969/70 bör — under särskilda förhållanden och på de villkor som fastställs av Kungl. Maj:t — behållningen i prisregleringskassan få användas för lån till föreningen Svensk fisk för att tillfälligt finansiera krediter vid försäljning av fisk på export. Jag biträder vidare jordbruksnämndens förslag, att föreningen under budgetåret 1969/70 bör kunna få statliga kreditgarantier för lån i Sveriges Kreditbank intill ett belopp av 5 milj. kr. jämte ränta.

För att täcka kostnaden för en fiskeexportrepresentant har under budgetåret 1968/69 fått tas i anspråk högst 115 000 kr. Jag biträder jordbruksnämndens förslag att för nästa budgetår högst samma belopp skall få användas för ändamålet. Inte heller har jag något att erinra mot förslaget att även budgetåret 1969/70 högst 60 000 kr. får disponeras för kostnaderna i samband med viss kvalitetskontroll av andra fiskvaror än konserver.

Förut nämnda kostnader för en fiskeexportrepresentant och kvalitetskontroll bör i första hand bestridas av de införelavgifter på fiskets område som flyter in under budgetåret 1969/70 och som bör redovisas särskilt. För

återstoden av kostnaderna bör få disponeras ränteinkomster från prisregleringskassan för fisk.

Under åberopande av vad jag anfört i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1) godkänna de grunder för lån och bidrag på fiskets område, som jag förordat i det föregående,

2) medge att för tiden t. o. m. den 30 juni 1970 reglering av priserna på fisk m. m. ävensom importen och exporten av fisk jämte vad därmed hänger samman anordnas enligt de grunder jag förordat i det föregående,

3) på riksstaten under nionde huvudtiteln till *Särskilt omställningsstöd till fiskare* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.,

4) medge att under budgetåret 1969/70 ett belopp av 9 000 000 kr. disponeras för lån från fiskerilånefonden,

5) på kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder till *Fiskerilånefonden* för budgetåret 1969/70 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kr.,

6) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att under budgetåret 1969/70 för lån i Sveriges Kreditbank mot gängse ränta ställa garanti åt föreningen Svensk fisk intill ett belopp av 5 000 000 kr. jämte ränta.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnel Anderson